

Långsiktig plan 2026-2028 - avseende lokalt folkhälsoarbete Bollebygds kommun

1 Plan avseende lokalt folkhälsoarbete

Följande rapport är en plan för det lokala folkhälsoarbetet och är kopplat till det samverkansavtal folkhälsa som Västra Götalandsregionen (VGR) genom de delregionala nämnderna (DRN) har ingått med respektive kommun i deras nämndområde. Avtalet gäller för perioden 2026-2028.

Samverkansavtalet finansierar tjänst/er och utvecklingsmedel.

Planen innehåller budget och planerade insatser för kommande år. Det är enbart det som finansieras genom avtalet som ska tas med i denna plan. Första året på avtalsperioden innehåller planen en långsiktig riktning för hela avtalsperioden.

2 Organisering och tjänst

Kommunstyrelsen ansvarar för folkhälsoarbetet i Bollebygds kommun och beslutar om inriktningen för arbetet via den gemensamma verksamhetsplanen och via dialog med DRNs. Folkhälsostrategen organiserar och driver folkhälsoarbetet samt tar fram underlag för beslut. Folkhälsostrategen är placerad på kommunstyrelseförvaltningen, direkt underställd kommundirektören. Genom denna organisatoriska placering har folkhälsostrategen lätta kontaktvägar till kommunledningen, politiker och andra strategiska funktioner.

Det sker en löpande rapportering och dialog med kommunstyrelsen och kommunledningsgruppen om hur folkhälsoarbetet går, samt i samband med uppföljningen av samverkansavtalet. Vid behov presenterar folkhälsostrategen rapporter och statistik för nämnderna i kommunen. En viktig uppgift för folkhälsostrategen är att delta i olika strategiska forum och nätverk för att lyfta fram folkhälsoperspektivet.

Folkhälsostrategen har tillsammans med kommundirektören och förvaltningscheferna tagit fram ett årshjul där folkhälsoarbetets planeringsprocess synkroniseras med den kommunala planerings- och budgetprocessen. Möten och dialog sker regelbundet under året mellan folkhälsostrategen och kommunledningsgruppen så att folkhälsoarbetet kan synkroniseras med förvaltningarnas verksamhetsplaner och på så vis bli en del i kommunens ordinarie verksamhet.

3 Långsiktig riktning för hela avtalsperioden

Det övergripande nationella folkhälsomålet är *”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”*. Utgångspunkt för folkhälsoarbetet är det nationella målet med dess åtta målområden samt VGR:s och kommunens styrdokument.

3.1 Beskrivning av styrdokument som ligger till grund för folkhälsoarbetet

Folkhälsoarbetet i Bollebygds kommun styrs av följande mål och styrdokument:

Internationella och nationella styrande dokument som anger riktningen för folkhälsoarbetet

- Det övergripande nationella folkhälsomålet *”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”*.
- FN:s Agenda 2030 med 17 Globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling och agendans grundläggande princip om att alla ska inkluderas och ingen lämnas utanför.

Regionala styrdokument

- Regionfullmäktiges budget
- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030
- Plan för regionsövergripande folkhälsoarbete 2024-2028

Kommunens styrdokument

- Vision Bollebygd 2035
- Mål och budget 2026-2028 för Bollebygds kommun
- Översiktsplan för Bollebygds kommun
- Planeringsstrategin 2022-2026
- Program för bostadsförsörjning

3.2 Beskrivning av befolkningens hälsoläge och behov

Befolkningen i Bollebygds kommun har en relativt hög utbildningsnivå och god socioekonomi, vilket ger positiva effekter på folkhälsan. Exempelvis är medellivslängden något längre i Bollebygd jämfört med Västra Götaland. Men det går att se skillnader i hälsa mellan olika grupper i befolkningen, till exempel utifrån utbildningsnivå, socioekonomi och kön. Detta är inget unikt för Bollebygd, utan samma mönster går att se på regional och nationell nivå. Tidiga insatser för barn och unga har visat sig ge ”störst” effekt och möjlighet att utjämna skillnader i hälsa, varpå stort fokus i folkhälsoarbetet ligger på målgruppen barn och unga med tidiga insatser. Arbetet med föräldraskapsstöd, familjecentralen, fullföljda studier, delaktighet och inflytande är exempel på olika ingångar för att skapa förutsättningar för en mer jämlik hälsa i kommunen.

Det går att se en förändring i demografin där befolkningen blir allt äldre.

Åldersgruppen 80 + förväntas öka mest och därmed finns det behov av att arbeta mer förebyggande och hälsofrämjande för den målgruppen. I arbetsgruppen "samverkan äldre" arbetar flera funktioner tillsammans för att stärka hälsan hos äldre och motverka den ofrivilliga ensamheten. Förutom det arbete som arbetsgruppen genomför har också föreningar och frivilligorganisationer en viktig roll när det gäller att motverka ofrivillig ensamhet bland kommunens invånare och främja delaktighet och möjligheten att ingå i ett sammanhang.

Det finns utmaningar inom ANDTS-området kopplat till yngre, exempelvis när det gäller föräldrars bjudvanor av alkohol. Den senaste droganeundersökningen från CAN (2025) som görs i åk 9 och åk 2 på gymnasiet, visar att 29% har använt e-cigarett någon gång de senaste 12 månaderna. Undersökningen visar också att andelen som konsumerar snus har ökat, 24% uppger att de har snusat de senaste 12 månaderna och gör det fortfarande. Utifrån vad statistiken visar är det angeläget att lägga extra fokus på tobak och nikotin. För att förebygga och minska ungas användning av ANDTS görs insatser på olika nivåer. Det handlar exempelvis om föräldraskapsstöd, tidig upptäckt och att erbjuda ungdomar drogfria aktiviteter.

När det gäller ungas psykiska hälsa, går det på nationell och regional nivå att se utmaningar, framför allt vad gäller flickors psykiska hälsa. Den statistik som finns på lokal nivå ger inte en heltäckande bild av läget, men problematiken bedöms vara densamma i Bollebygd. Den senaste droganeundersökningen från CAN (2025) visar att 58% av de tillfrågade (i årskurs 9 och åk 2 på gymnasiet) har känt sig ensam minst en gång i veckan den senaste månaden. Samma undersökning visar att 10% har känt sig nedstämd hela tiden/mesta delen av tiden den senaste månaden. Med anledning av detta har ungas psykiska hälsa lyfts fram som ett gemensamt prioriterat område för Bollebygds kommun under 2026. Psykisk hälsa är ett komplext område som kräver insatser på olika nivåer. De som har behov av vård ska givetvis få tillgång till det, och här är god samverkan inom exempelvis Närvårdssamverkan angelägen. På förebyggande och främjande nivå är insatser som föräldraskapsstöd, fritidsaktiviteter och drogförebyggande arbete några betydelsefulla angreppssätt.

Det är även angeläget att skapa förutsättningar för ökad fysisk aktivitet bland barn och unga eftersom fysisk aktivitet främjar det psykiska välbefinnandet och kan förebygga eller lindra psykiska besvär. På nationell nivå visar statistiken att barn och unga rör på sig för lite, och att det är stora skillnader mellan pojkars och flickors fysiska aktivitet. Även om det saknas lokal statistik är uppfattningen att lägesbilden är liknande i Bollebygd. För att skapa förutsättningar för ökad fysisk aktivitet bland barn och unga är samverkan med till exempel föreningslivet och skolan av stor vikt. Kommunen införde under 2025 metoden "fysisk aktivitet på recept" (FaR) som ett verktyg inom elevhälsan. Förhoppningen är att elevhälsan ska kunna främja hälsa och förebygga såväl fysisk som psykisk ohälsa genom att skriva ut fysisk aktivitet på recept till de elever som har behov av det. Arbetet med FaR inom elevhälsan fortsätter.

3.3 Prioriterade områden och målgrupper under avtalsperioden

**Prioriterade grupper för folkhälsoarbetet i Bollebygds kommun är;
Barn och unga samt äldre**

Prioriterade områden;

- Barn och ungas uppväxtvillkor.
- Hälsofrämjande livsmiljö.
- Alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar (ANDTS).
- Främja folkhälsoinsatser hos föreningar och frivilligorganisationer.

4 Strategier och insatser

Nedan följer en redogörelse för de insatser som planeras kommande år utifrån fem områden. Dessa områden är framtagna för att kunna ge en samlad bild över folkhälsoarbetet i hela Västra Götaland. Områdena är kopplade till de nationella målområdena men är modifierade för att passa på regional och kommunal nivå. De framtagna områdena speglar de insatser som genomförs på lokal nivå. Kommunen förväntas inte arbeta med alla områden utan det är de lokala behoven och framtagna prioriteringar som ligger till grund för de insatser som genomförs i respektive kommun.

4.1 Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi
Erbjuda föräldraskapsstödjande utbildningar. Målgrupp; vårdnadshavare med barn upp till 18 år. Insats sker i samverkan med socialförvaltningen och familjecentralen	Deltagande i föräldraskapsstödjande utbildningar. Erfarenhetsutbyte med andra föräldrar. Ökade kunskaper och en stärkt föräldraförmåga.	Genom att stärka föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn vill vi uppnå det långsiktiga målet om goda och jämlika uppväxtvillkor för barn och ungdomar i Bollebygds kommun
Regelbundna träffar i det lokala nätverket för föräldraskapsstöd.	Ett samordnat och lättillgängligt föräldraskapsstöd	Genom att erbjuda ett varierat utbud av föräldraskapsstöd vill vi skapa förutsättningar för en

Insats sker i samverkan med familjecentralen, BVC, IFO, bibliotek, svenska kyrkan, elevhälsan och förskolan.		stärkt föräldraförmåga och i förlängningen goda och jämlika uppväxtvillkor
Samverkan för fullföljda studier (framtidrusta barn och unga) Samverkan med skola, socialtjänst, kultur och fritid.	Öka trivsel och mående för barn och unga, genom samverkan.	Främja barns skolgång

4.2 Levnadsvanor och närmiljö

Den fysiska miljön vi lever och verkar i har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Både psykisk och fysisk hälsa påverkas i hög grad av levnadssätt och det omkringliggande samhället.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi
Insatser för att främja fysisk aktivitet bland barn och unga. Exempelvis genom fysisk aktivitet på recept inom elevhälsan samt informationsspridning om fritidskortet. Samverkan med skolan, kultur och fritid och aktivitetsarrangörer i kommunen	Få fler barn och ungdomar att bli fysiskt aktiva. Introducera fler till en meningsfull fritidssysselsättning.	Insatsen syftar till att främja fysisk och psykisk hälsa bland barn och ungdomar
Främja fysisk aktivitet i befolkningen, bland annat genom att erbjuda en fysisk aktivitetslots. Samverkan inom Strategi för hälsa (Närvårdssamverkan) och med kultur och fritid.	Ökad andel av befolkningen som är fysiskt aktiva.	Främja den fysiska och psykisk hälsan i befolkningen genom ökad fysisk aktivitet.
Strategiska och operativa insatser för att förebygga och minska bruket av ANDTS hos unga i kommunen	Minskad tillgänglighet av ANDTS. Minskad efterfrågan och social acceptans. Stärkt kunskap om ANDTS.	Ett tvärsektoriellt arbete på olika nivåer med syfte att förebygga användning av ANDTS

Drogfria aktiviteter, kunskapshöjande insatser och informationsspridning. Samverkan med förvaltningarna, polis, Systembolaget, Länsstyrelsen, föreningsliv, Länsnykterhetsförbundet och Sjuhäradskommunerna.		
Regelbunden samverkan med det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ) och SSPF (socialtjänst, skola, polis, fritid) Kommunpolis, kommunens förvaltningar, räddningstjänst och Västtrafik är representerade. Vid behov bjuds fler aktörer in såsom Länsstyrelsen och föreningsliv.	Förebygga brottslighet och våld. Trygghetsskapande arbete. Tidig upptäckt av ungdomar i riskzon. Stärka ungas förutsättningar till en god uppväxt samt minska till exempel skadegörelse och droganvändning.	Syftet är att förebygga brottslighet och våld samt att skapa en tryggare kommun.

4.3 Tillit, inkludering och delaktighet

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället är fundamentala livsvillkor för varje människa. Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor och hälsa.

Insats och målgrupp	Planerat/ förväntat resultat	Strategi
Regelbundna möten med ungdomsrådet Målgrupp; barn och ungdomar	Genom ett systematiskt arbete blir barn och unga involverade i kommunens planerings- och beslutsprocesser.	Ökat inflytande och delaktighet bland barn och unga
Demokratiprocess där barn och unga beslutar om en summa pengar. Samarbete med samtliga skolor, ungdomsrådet, och kommunens förtroendevalda. (insats sker utanför avtalet och finansieras med kommunens egna medel)	Arbetet handlar om att konkretisera hur den demokratiska processen fungerar samt att ge barn och unga möjlighet att påverka sin närmiljö. Skapa intresse för demokrati.	Demokratiprocessen syftar till att öka barn och ungdomars inflytande och delaktighet (insats sker utanför avtalet och finansieras med kommunens egna medel)

Sökbara medel till föreningar och frivilligorganisationer	Föreningar och frivilligorganisationer kan ansöka om folkhälsomedel för insatser som främjar hälsan bland kommunens invånare. Projekt som verkar för en ökad jämlikhet i hälsa prioriteras. Stärkt samverkan och ökad spridning av folkhälsoarbetet.	Ge föreningar och frivilligorganisationer förutsättningar att testa nya arbetsätt och metoder med syfte att främja folkhälsan.
Tillgänglighetspris (insats sker utanför avtalet och finansieras med kommunens egna medel)	Uppmärksamma företag, föreningar och organisationer som har bidragit i arbetet med att göra kommunen mer tillgänglig för alla. Sprida goda exempel och inspirera fler att arbeta med ökad tillgänglighet.	Insatsen syftar till att skapa förbättrade livsvillkor och ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. (insats sker utanför avtalet och finansieras med kommunens egna medel)
Normmedvetenhet, kunskapshöjande insats Målgrupp; Kommuninvånare och/eller anställda och förtroendevalda i Bollebygds kommun	Stärkt kunskap om normer, diskriminering och inkludering.	Skapa förutsättningar för ökad jämlikhet i hälsa

4.4 God psykisk hälsa

Psykisk hälsa kan beskrivas som en tillgång eller resurs som gör det möjligt för människor att må bra och gör det möjligt för oss att uppnå vår fulla potential. Arbetet med att stärka den psykiska hälsan innebär både främjande och förebyggande arbete i hela befolkningen. Det kan innefatta insatser som både främjar psykiskt välbefinnande samt insatser som förebygger suicid.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi
Livsviktiga snack i skolan, arbetsmaterial från Suicide Zero. Målgrupp: elever i åk 3-6 Samverkan med skolan	Lära barn att uttrycka hur de mår. Forskning visar att det har en förebyggande effekt att kunna sätta ord på känslor och be om hjälp när det behövs.	Insatsen syftar till att främja en god psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga
Erbjuda föreningar och skolpersonal kostnadsfri utbildning i MHFA, mental health first aid. Samverkan med socialtjänst, skola, kultur	MHFA är en evidensbaserad metod för att upptäcka psykisk ohälsa bland ungdomar och erbjuda hjälp/ stöd.	Förebygga psykisk ohälsa bland barn och ungdomar

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi
och fritid, Lions Club Hindås och föreningar		

4.5 Hälsosamt åldrande

För ett hälsofrämjande, friskt åldrande är det betydelsefullt att kunna påverka sin tillvaro och sin livssituation. Att känna delaktighet i samhället och ha möjlighet till fysisk aktivitet ger förutsättningar till ökad fysisk, psykisk och kognitiv hälsa. Även social gemenskap bidrar i hög grad till åldrande med livskvalitet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi
Regelbundet samordna arbetsgruppen "samverkan äldre". Arbetsgruppen anordnar en årlig seniormässa samt aktiviteter och föreläsningar riktade till målgruppen äldre. Samverkan med primärvård, äldreomsorg och pensionärsorganisationerna	Syftet är att nå ut till målgruppen äldre med information om vad som erbjuds inom förebyggande verksamheten. Främja fysisk och psykisk hälsa samt motverka ofrivillig ensamhet.	Främja fysisk och psykisk hälsa samt motverka ofrivillig ensamhet.
Studiecirkelar baserade på FINGER-studien Målgrupp äldre Samverkan med äldreomsorg, primärvård och externa aktörer.	Ökad kunskap om de livsstilsförändringar som FINGER- metoden förespråkar: Ökad fysisk aktivitet, hälsosam kost, socialt umgänge, kognitiv stimulans samt att ha koll på sina hjärt- och kärl värden. Gemenskap och social samvaro under studiecirkeln.	Förbättrade levnadsvanor med syfte att stärka den kognitiva hälsan och förebygga demens bland äldre

5 Ekonomi

Ekonomisk redovisning

	BUDGET		UTFALL	
	DRN	KOMMUN	DRN	KOMMUN
INTÄKTER				

Ingående saldo från föregående år	0	0		
Årets medel enl. samverkansavtal folkhälsa	588 218	588 218		
SUMMA INTÄKTER FÖR ÅRETS INSATSER	588 218	588 218		
KOSTNADER				
<i>Folkhälsostrateg, fördelas enligt följande:</i>				
Lön (inkl. lönebikostnader)	390 000	390 000		
Omkostnader (ex. administration, utbildning, resor m.m.)	10 000	10 000		
SUMMA KOSTNADER FÖR FOLKHÄLSOSTRATEG	400 000	400 000		
<i>Utvecklingsmedel fördelas enligt följande:</i>				
Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier	67 500	67 500		
Levnadsvanor och närmiljö	47 500	47 500		
Tillit, inkludering och delaktighet	30 718	30 718		
God psykisk hälsa	7500	7500		
Hälsosamt åldrande	35 000	35 000		
SUMMA KOSTNADER FÖR ÅRETS INSATSER (INKL. KOSTNADER FÖR FOLKHÄLSOSTRATEG	588 218	588 218		
Årets resultat (Intäkter – kostnader)	0	0		
ÖVERFÖRS TILL KOMMANDE ÅR				
ÅTERBETALAS TILL RESP. PART				